

ensō physical
theatre

JAARVERSLAG 2023

STICHTING ENSŌ PHYSICAL THEATRE

WIM BERKELMANSSTRAAT 17

5025WL TILBURG

WWW.ENSOPHYSICALTHEATRE.COM

INFO@ENSOPHYSICALTHEATRE.COM

KVK NUMMER: 72288205

FISCAAL NUMMER: NL859060652B01

Inleiding

Stichting ENSŌ Physical Theatre, hierna genoemd ENSŌ, is een Tilburgs gezelschap, dat interdisciplinaire, speelse performances maakt die tot de verbeelding spreken. Met een mix van dans, theater en muziek, maakt ze associatieve, beeldende voorstellingen, dicht op de huid van het publiek. Vanuit de filosofie van de Homo Ludens, de spelende mens, maakt ENSŌ fysiek theater om haar publiek uit te dagen om de rol van toeschouwer te combineren met de rol van deelnemer.

In oktober 2022 blies artistiek leider Karlijn *Onderstroom* nieuw leven in. Zij nam de filosofie van de Homo Ludens, de spelende mens, als basis voor een interactieve performance. Hiervoor heeft zij een volledig nieuw team onder haar hoede genomen, waar in 2023 Jasmijn Kleij bijkwam om de zakelijke leiding van ENSŌ op zich te nemen. Op 8 september 2023 ging *Onderstroom* in première tijdens het Amsterdam Fringe Festival. Daarna speelde de voorstelling onder andere in de kapel van Mariëngaarde in Tilburg. ENSŌ heeft haar plek sinds de corona periode terug moeten vinden in het werkveld. Eind 2023 heeft Karlijn met behulp van een kennisvouchertraject gefinancierd door KunstLoc met coach Meike van Zandvoort de kern van ENSŌ onder de loep genomen.

Met dit jaarverslag over 2023 geeft ENSŌ een overzicht van haar activiteiten en wordt er gereflecteerd op de bedrijfsvoering en artistieke ontwikkeling. De reflecties worden gemeten aan de ambities zoals die geformuleerd zijn in het beleidsplan in 2020, d.w.z.:

- Verdere verdieping en ontwikkeling artistieke signatuur
- Vergroting landelijk publieksbereik
- Uitbreiden professioneel netwerk
- Verdere verduurzaming zakelijke bedrijfsvoering
- Huisvesting in Tilburg
- Internationalisering

Activiteiten verslag

16 januari	Start Learning Community
Januari	Start repetities Onderstroom
18 maart	Netwerkbijeenkomst en presentatie Learning Community
25 april	Eerste try out Onderstroom Vrije Ruimte Schouwburg
13 juli	Lancering Crowdfunding VoordeKunst
21 t/m 25 augustus	Residentie Verkadefabriek + try out Onderstroom
30 augustus	Open repetitie Onderstroom DansBrabant ClubSoDa
4 en 5 september	Twee voorstellingen Onderstroom CultuurBSO Monopole
8 september	Première Onderstroom Productiehuis Nowhere Amsterdam Fringe Festival
15 september	Einddatum crowdfunding VoordeKunst
15 en 17 september	Drie voorstellingen Onderstroom Productiehuis Nowhere Amsterdam Fringe Festival
November	Start kennisvoucher Rijker Leven traject
13 november	Voorstelling Onderstroom Kapel Mariëngaarde Tilburg

Onderstroom

Onderstroom is een voorstelling van ongeveer 60 minuten, waarin de performers het publiek op een vriendelijke manier uitnodigen om mee te spelen en de voorstelling vorm te geven. De voorstelling heeft als doel om de Homo Ludens aan te wakkeren in het publiek en de creativiteit in hen te stimuleren. Door middel van de voorstelling wil ENSŌ het publiek zonder woorden met elkaar laten samenwerken en verbinding veroorzaken op een luchtige manier.

De voorstelling ging in september in première tijdens het Amsterdam Fringe Festival en heeft in 2023 in totaal 8 keer gespeeld (inclusief try out in de Verkadefabriek).

Onderstroom speelde op 4 verschillende locaties en bereikte ongeveer 250 mensen in totaal. Op de eerste try out in april kwamen 35 mensen. Het is een intieme voorstelling die op wat kleinere locaties heeft gespeeld, waardoor het publieksbereik niet heel groot was. ENSŌ merkt dat er harder moet worden gewerkt aan marketing om zo meer publiek te kunnen bereiken.

De reacties van het publiek zijn positief. Na afloop van de voorstelling geven ze aan dat ze veel plezier hebben gehad tijdens de voorstelling en dat het spannend en bijzonder was om mee te maken.

Een van de bezoekers in Mariëngaarde zei: *“ in het dagelijks leven zouden we wat meer op deze manier met elkaar om moeten gaan. Samenwerken en echt contact maken zonder dat je elkaar kent.”*

Een andere deelnemer: *“Ik stond versteld dat sommige toeschouwers al begrepen wat de bedoeling was, want soms stond ik te kijken en dan maakte de performer een gebaar en dan begreep ik dat gebaar niet maar iemand anders wel. [...] En helemaal aan het einde, dat was zo ontroerend, toen waren we met het hele publiek een intiem collectief geworden want we zongen als één moeder de performers in slaap.”*

Onderstroom is geschikt voor iedereen vanaf 8 jaar. Door het ontbreken van woorden is er geen taalbarrière om naar de voorstelling te komen.

In november speelde *Onderstroom* in de kapel van kunstcluster Mariëngaarde in Tilburg. In de wijken Korvel en Zorgvlied (vooral het west-zuidelijke deel van het winkelcentrum) wonen veel mensen die niet vanzelfsprekend in aanraking komen met kunst. ENSŌ wilde ook hen de kracht van de Homo Ludens laten ervaren. Ter voorbereiding op deze activiteit is Karlijn Vlug, de regisseur en initiatiefnemer van dit project, langsgesegaan in de buurthuizen in de wijken.

Ook zijn er gesprekken gevoerd met Contour de Twern om via hen publiek te bereiken en om de mogelijkheden te bespreken om dit project in 2024 vaker te laten plaatsvinden. Contour de Twern was erg enthousiast over de voorstelling en heeft bijgedragen in het verspreiden van de promotie voor de activiteit op 13 november. Bewoners zijn persoonlijk uitgenodigd door buurtondersteuners en er is promotie gemaakt via posters en facebook en LinkedIn berichten.

ENSŌ heeft dankzij de steun van de gemeente kunnen besluiten om de kaartjes voor buurtbewoners gratis beschikbaar te maken, om zo de drempel om te komen verder te verlagen. Uit de wijk zijn er 15 bezoekers gekomen die een gratis kaartje hadden, bestaande uit mensen van verschillende leeftijden en 5 Oekraïners uit het opvangcentrum aan de ringbaan West. De jongste bezoeker was 9 jaar, de oudste bezoeker 91.

De reacties waren zeer positief. Daarop heeft ENSŌ besloten om de connectie met Contour de Twern verder uit te diepen. Vanaf 2024 zoeken zij samen naar plekken in Tilburg waar de voorstelling gratis toegankelijk voor buurtbewoners kan spelen, denk hierbij aan wijkcentra of kerken waarin kan worden opgetreden. Om meer buurtbewoners te kunnen bereiken wordt er ook samengewerkt met andere partners in de wijk, die nauw contact hebben met de buurtbewoners. Door deze samenwerking beoogt ENSŌ meer mensen direct te bereiken. ENSŌ wil op deze manier mensen op een laagdrempelige manier in contact brengen met kunst en creativiteit stimuleren bij een doelgroep die in eerste instantie niet vaak naar een theater gaat. De samenwerking zal zich in eerste instantie richten op wijken in Tilburg en zal later worden uitgebreid naar andere steden waarin Contour de Twern actief is, zoals Waalwijk en Dongen. ENSŌ wil met *Onderstroom* in deze samenwerking bijdragen aan sociale cohesie, samenwerking in de wijk en stimulering van creativiteit.

ENSŌ legt in 2024 ook een connectie met stichting de Vrolijkheid op het AZC in Oisterwijk om de voorstelling *Onderstroom* daar te spelen, om onderlinge verbinding tussen de verschillende culturen op het AZC te stimuleren. Hiervoor zijn de eerste gesprekken met Joris van Laak, programma coördinator voor de Vrolijkheid in Oisterwijk gevoerd. Als dit in 2024 positieve resultaten oplevert, beoogt ENSŌ om *Onderstroom* in 2025 op andere AZC's in Nederland te spelen.

Onderstroom wordt verder aangeboden aan festivals en theaters in de komende jaren. Zo staan er in 2024 twee speelbeurten, in het Rosa Spierhuis in Laren en tijdens een festival van Theater de Verbeelding in Purmerend. In 2025 staat er een speelbeurt gepland in Theater CC Amstel in Amsterdam. Voor deze voorstellingen worden programmeurs uitgenodigd die nog niet in de gelegenheid waren om de voorstelling te bekijken. Zo wil ENSŌ haar professionele netwerk en speellijst uitbreiden.

Learning Community

In januari 2023 begon Makershuis Tilburg een Learning Community. Deze groep bestond voornamelijk uit vierdejaars studenten van de FHK en een aantal alumni. In een vijftal bijeenkomsten werd er gewerkt aan het voorbereiden op het werkveld door verschillende aspecten van het cultureel ondernemerschap uit te lichten. ENSŌ heeft in 2022 onder de vleugels van Makershuis gewerkt aan dit culturele ondernemerschap. Dit was echter nog een samenwerking van Kevin en Karlijn. Het aansluiten bij de Learning Community was voor Karlijn een duwtje in de rug om na te denken over het voortzetten van ENSŌ, omdat het voor haar voelde alsof ze opnieuw moest beginnen.

De bijeenkomsten bestonden uit workshops over pitchtraining, identiteit en zichtbaarheid, inkomensmix en netwerken.

Vooraf het netwerken is vruchtbaar geweest. Daardoor heeft Karlijn ervoor kon zorgen dat ENSŌ meer zichtbaar werd bij plekken in het veld in Brabant. Zo ontstond er een connectie met de Verkadefabriek, waar ENSŌ aan de slag kon met het afmaken van *Onderstroom* en het spelen van een eerste try out. In 2024 en 2025 wil ENSŌ deze connectie versterken door hier residenties te doen om haar nieuwe voorstelling *Lucid (werktitel)* vorm te geven.

Kennisvoucher

In het najaar heeft Karlijn een aanvraag gedaan bij KunstLoc om een kennisvouchertraject te financieren. Deze aanvraag is volledig gehonoreerd, waardoor Karlijn in staat was om met coach Meike van Zandvoort aan de slag te gaan. De leervraag van dit traject was: **Wat wordt de zakelijke strategie van ENSŌ om uit te groeien tot een duurzame onderneming in de komende vier jaar?**

Het doel was het maken van een beleidsplan voor de periode 2025-2028, wat is gelukt. Tijdens het traject zijn Meike en Karlijn allereerst in haar persoonlijke leervraag gedoken, om grip te krijgen op de chaos in haar hoofd om zo helder te krijgen waar ze als artistiek leider naartoe wil met ENSŌ. Het was niet enkel noodzakelijk om een zakelijke strategie uit te werken. Uit de gesprekken bleek namelijk dat ENSŌ na het stoppen van de samenwerking met Kevin in 2022, nog niet helemaal als Karlijns gezelschap voelde. Daar moest allereerst aan worden gewerkt. Dat zorgde ervoor dat er een nieuwe visie en missie werd geformuleerd die veel beter past bij Karlijn als maker. Samen met Jasmijn is er een beleidsplan geschreven voor de periode 2025-2028 in het begin van 2024. Op het moment van schrijven van dit jaarplan, is er een aanvraag bij de gemeente Tilburg gedaan voor structurele subsidie in die beleidsperiode.

Het traject werd door Karlijn als zeer positief ervaren. Zij voelt zich als maker nu sterk genoeg om haar visie en ambities voor ENSŌ uit te dragen. Jasmijn is een coaching traject gestart via het roadie programma van NAPK. De combinatie van deze twee trajecten heeft een positieve uitwerking op ENSŌ en zal ervoor zorgen dat de beoogde plannen meer kans van slagen hebben.

Reflectie doelstellingen 2023

ENSŌ heeft in 2023 gewerkt met de doelstellingen die zijn geformuleerd in het beleidsplan 2020-2024.

Verdere verdieping en ontwikkeling artistieke signatuur

Door het opnieuw maken van de voorstelling *Onderstroom* heeft ENSŌ een stap gezet in haar artistieke ontwikkeling. In deze voorstelling komen interdisciplinair werken, interactie met het publiek en innovatieve technologie samen. De filosofie van de homo ludens, de spelende mens, die centraal stond in deze voorstelling, wordt het uitgangspunt voor alle projecten de komende jaren.

In *Onderstroom* nodigen de performers het publiek met een fysieke bewegingstaal uit om met houten blokken diverse scènes te bouwen. De manier van benaderen is open en vriendelijk. Niemand is verplicht om mee te doen, maar wordt wel geprikkeld om actief te participeren. Het publiek beweegt uiteindelijk over de speelvloer en heeft invloed op wat er op het podium gebeurt, wat ervoor zorgt dat elke uitvoering van *Onderstroom* uniek is. In de voorstelling wordt daarnaast gebruik gemaakt van vier piepschuimblokken die middels arduino technologie de muziek beïnvloeden, een toevoeging die het interactieve aspect van de voorstelling verrijkt. Deze technologie vangt door middel van het plaatsen van een chip in de blokken, beweging van dat blok op. Het programmeren van deze chips zorgt ervoor dat beweging wordt omgezet naar geluid, die elementen in de soundscape van de voorstelling veranderen. Dit speelt het unieke karakter van elke voorstelling in de hand.

Deze interactieve en technologische benadering van ENSŌ wordt de komende jaren verder uitgewerkt. Technologie geeft ons de mogelijkheid om onze fantasie op een ander niveau vorm te geven en speelt mee in het verrijken van de verbeelding bij het publiek. Licht, geluid, visuele effecten en interactieve digitale elementen worden geïntegreerd om een gelaagde en meeslepende ervaring te creëren.

In de activiteiten van de komende jaren wordt de speelstijl van *Onderstroom* voortgezet en worden er in elke activiteit nieuwe elementen onderzocht en uitgewerkt. Het onderzoek ligt de komende jaren in het ontdekken van het verweven van interdisciplinair werken, technologie en interactie, om zo de artistieke signatuur verder aan te scherpen.

Vergroten landelijk publieksbereik

ENSÖ moet na de corona jaren opnieuw haar weg vinden om het publiek te bereiken. Speelplekken voor jonge makers en onbekende namen zijn schaars en op open calls wordt massaal gereageerd. Hierin heeft ENSÖ moeite haar plek te vinden. Spelen op het Amsterdam Fringe Festival was een mooie kans om de nieuwe weg die ENSÖ is ingeslagen te laten zien. Helaas waren er minder kaarten verkocht dan gehoopt. Het inzetten van een crowdfunding voor ENSÖ was ook een manier om nieuw publiek te vinden en aan zich te binden. Daarin is de crowdfunding gedeeld door het trouwe netwerk dat ENSÖ heeft, maar zijn daar minimale nieuwe bezoekers bijgekomen. Klaarblijkelijk mist er voor ENSÖ een vertaalslag van het maken naar het communiceren over het werk om zo een betere connectie met het publiek te vinden. In 2024 gaat ENSÖ zich verdiepen in het inzetten van haar marketing tools om zo meer publiek te bereiken. In het beleidsplan van 2020 schreven we over het willen spelen in nieuwe steden. Dat is gelukt in Amsterdam en 's Hertogenbosch. Er is dus wel degelijk groei, maar het is een langzame ontwikkeling.

Uitbreiden professioneel netwerk

ENSÖ heeft zich door de deelname aan de Learning Community, het spelen op het Amsterdam Fringe Festival en de kennisvoucher meer laten zien aan het professionele veld. Net als bij het bereiken van het publiek is er groei, maar een langzame ontwikkeling. ENSÖ overlapt met haar voorstellingen het sociale domein, waar voor ENSÖ meer kansen liggen die in de komende jaren zullen worden benut.

Verduurzamen zakelijke bedrijfsvoering

- Aanvraag kennisvoucher

ENSÖ had als doelstelling om een kennisvoucher traject in 2023 te volgen, dat is zoals hierboven besproken gelukt.

- Fair Practice werken

ENSÖ wil Fair Practice werken. Dat is voor een jong gezelschap een uitdaging. Er zijn nieuwe subsidies aangevraagd de afgelopen jaren, maar daarvan zijn er een hoop helaas negatief teruggekomen. Met de crowdfunding is er geld vrijgekomen om de afgesproken bedragen uit te betalen, die Fair Pay waren afgesproken. Helaas blijft er daardoor voor de artistieke en zakelijke leiding geen geld over. Dit is een punt wat in de komende jaren moet veranderen om de stichting stabiel te krijgen en te verduurzamen.

- Vergroten zichtbaarheid

ENSÖ heeft hard gewerkt aan haar zichtbaarheid. ENSÖ heeft een LinkedIn pagina aangemaakt. Er is een nieuwsbrief gekomen in 2023 en er wordt met meer regelmaat content gedeeld op social media (Instagram, Facebook, LinkedIn). De crowdfunding heeft voor een hoop zichtbaarheid gezorgd, net als de deelname aan het Amsterdam Fringe Festival. Hier valt nog een hoop in te leren, dus ENSÖ gaat de komende jaren inzetten op marketing, om zo meer zichtbaar te zijn voor haar publiek en uiteindelijk de publieksaantallen te vergroten.

Internationalisering

ENSŌ kwam in 2022 door de wisseling van het team niet toe aan het uitbreiden van een internationaal netwerk. Dit werd als doelstelling doorgeschoven naar 2023. De focus lag dit jaar echter anders, waardoor ook dit jaar niet aan internationalisering is gewerkt. ENSŌ is tot het inzicht gekomen dat dit momenteel geen speerpunt meer is en neemt dit doel dan ook niet mee naar 2024.

Doelstellingen 2024

Verdieping artistieke signatuur

ENSŌ gaat in 2024 door met het spelen van *Onderstroom* en wil *Onderstroom* aanbieden aan buurthuizen in Tilburg en omstreken. Ook gaat ENSŌ *Onderstroom* spelen op het AZC in Oisterwijk. Vanaf september gaat ENSŌ aan de slag met het onderzoek voor de nieuwe voorstelling *Lucid* (werktitel), waarin het gevoel van een lucide droom het publiek uitnodigt om deel te nemen aan de voorstelling, om zo een gezamenlijke wereld te creëren.

Vergroten publieksbereik

ENSŌ gaat zich verdiepen in marketing om zo haar publieksbereik te kunnen vergroten. Ook de samenwerking met partners als Contour de Twern gaat de publieksaantallen vergroten.

Verduurzamen zakelijke bedrijfsvoering

ENSŌ gaat nog meer inzetten op Fair Practice door meerdere fondsen aan te vragen voor de komende projecten en door subsidie aan te vragen bij de gemeente Tilburg voor de beleidsperiode 2025-2028.

Daarnaast ontwikkelt ENSŌ een project *De Homo Ludens op de werkvloer*, waarin *Onderstroom* aangeboden wordt als teambuilding activiteit, met een aansluitende werksessie. Deze activiteit zal in 2024 een pilot draaien en wordt daarna aangeboden aan verschillende instanties. Deze activiteit zal voor meer eigen inkomsten zorgen, zodat ENSŌ kan werken aan een gezonde financieringsmix.

Financiën

In 2023 zijn meerdere fondsen aangevraagd, waarvan er een aantal helaas zijn afgewezen. Hier is zeer nuttige feedback op teruggekomen, waar we volgend jaar mee aan de slag kunnen.

De positief toegekende fondsen in 2023 voor *Onderstroom* zijn:

- Gravin van Bylandt stichting €1500,-
- Jacques de Leeuw fonds €500,-
- Subsidie Dialoog en Inclusie €3000,-

Daarnaast haalde ENSÖ publiekinkomsten op van €1000,- voor Amsterdam Fringe en €499,43 in Mariëngaarde.

Vanuit de crowdfunding bij het platform VoordeKunst haalde ENSÖ €5.766,39 op voor de realisering van *Onderstroom*.

Voor het kennisvoucher traject heeft ENSÖ een volledige honorering ontvangen vanuit KunstLoc Brabant van €1997,-.

Er staan nog een aantal facturen open die ENSÖ in 2024 moet betalen. De toegekende subsidie voor *Onderstroom* uit 2022 vanuit het Cultuurfonds en de subsidie van de Gravin van Bylandt stichting worden begin 2024 afgerond, zodat deze facturen betaald kunnen worden.